

اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان

مرکز تعلیمی افغانستان

مدیریت نصاب

تجوید

برای صنف پنجم

اتحاد اسلامی مجاهدین افغانستان

مرکز تعلیمی افغانستان

مدیریت نصاب

تجوید

برای

صنف پنجم

بسم الله الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

قال صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ:

فرموده است حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم)

رَضِيتُ

راضی هستم

بِاللّٰهِ رَبًّا

که الله پروردگار ما است و

بِالإِسْلَامِ دِينًا

اسلام دین ما است و

بِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا وَرَسُولًا

محمد (صلی الله علیه وسلم) نبی و رسول ما است

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العلمين والصلوة والسلام على رسوله الكريم

يرفع الله الذين امنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات

جزء (۲۸) سوره مجادله ایه (۱۱)

ترجمه: - خداوند (ج) بلند میسازد درجات ایمانداران را از شما و از کسانی را که به ایشان دانش روزی گردانیده است.

از فحوای آیه کریمه استنباط میشود که هیچ نوع کیفیات حسنه برجسته و بالاتر از علم و دانش وجود ندارد. اهمیت تعلیم و تربیه در دین مقدس اسلام بحدی است که اولین کلمات وحی سماوی (اقرأ باسم ربك الذی خلق) میباشد.

به همین اساس موضوع پر درش وحی و تربیت فکری اسلامی، اقتصاد، سیاست عبادات، اخلاقیات و حقوق بشری در لابلای تعلیم و تربیه قرآنی موضوعاتیست که در رأس همه مسائل قرار میگیرد.

ما رهروان راه وحدانیت در دشوارترین شرایط هجرت زمینه و امکانات آموزش اسلامی را بلطف خداوند (ج) طوری مساعد خواهیم ساخت که در راه حصول رضای رب الارباب هیچ نوع قدرتی در مقابل تصمیم و اراده مقدس و خلل ناپذیر و فولادین ما سد شده نخواهد توانست.

تمام اعمال وحشیانه و غیر انسانی کمونزم بی هدف از قبیل قتل عام، زنده بگور کردن چور و چپاول، بآتش کشیدن مزارع و خانه ها، تخریب و انهدام مساجد شریف مدارس و اماکن مقدسه، استعمال گازات سمی و پرو پاگندهای شبا روزی در مملکت

عزیز ما افغانستان فقط و فقط علل تأخیر در تعمیل تصمیم گیری های ماست و بس.
ملت مسلمان افغانستان که متمسکین حبل المتین و متعهدین کلام ربانیست دریای خشم انزجارشان هنوز هم متلاطم گردیده و بتأسی از دستورات رب العزت که ارشاد فرموده
وجاهدوا فی الله حق جهاده آیه ۷۸ سورهٔ حج، یعنی جهاد کنید برای خداوند (ج)، طوریکه شایستهٔ اوست. جهاد حق علیه باطل را در پرتو ارشادات عالی تعالیم اسلام ادامه داده تا مشعل فروزان دانش اسلامی را در مسئله جهاد علمی و مسلحانه تقویه نموده باشیم.
هموطنان عزیز! طوریکه شما مسبوق هستید، که شاگردان عرفان اسلام از دو نوع کتب مربوط و اتحاد اسلام قبلی مستفید بودند. رهبران محترم تمام تنظیم ها به منظور جلوگیری از تشتت افکار فرزندان مجاهدین علم دوست و سرتکف افغانستان درین اواخر به مسئولین تعلیم و تربیه منظمات خود صلاحیت و هدایت دادند که از تمام مضامین و علوم شامل نصاب تعلیمی برای صنوف موازی یک نوع کتاب طبع و به دسترس فرزندان مجاهدین و مهاجرین قرار بدهند.
که از نظر محتوا و مفهوم به دین مقدس اسلام، شریعت غرای محمدی و مذهب مهذب حنفی مغایرت نداشته و مورد قبول تمام اقشار مجاهد و مهاجر مسلمان افغانستان عزیز باشد.
که به این اساس شورای عالی هم آهنگی تعلیم و تربیه که مورد تائید همه رهبران محترم بوده تشکیل گردید. که شورای عالی هم آهنگی تعلیم و تربیهٔ مذکور ادارهٔ مرکز تعلیمی افغانستان را تاسیس نموده که دارای شعبات از قبیل مدیریت نصاب تعلیمی مدیریت تدریسی و نظارت، مدیریت پلان و ارتباط خارجی، مدیریت اجرائیه،

مدیریت مالی، مدیریت تربیه معلم ومدیریت سواد آموزی میباشد.

منسوبین این مرکز ما متخصصین تعلیم وتربیه واشخاص مجرب از تمام تنظیم های جهادی تشکیل میدهد، که مجدانه ومتحدانه درمورد پیاده کردن تعلیم وتربیه اسلامی وتوحید نمودن نصاب تعلیمی سعی ومجاهدت بی شائبه مینمایند.

بعد از بحث ومشوره متخصصین نصاب تعلیمی درمورد تهیه کتب درسی مضامین مختلفه به نتیجه رسیدند، که نظر به شرایط دشوار جهادی وعدم وقت کافی کتب درسی مضامین مختلفه دو اتحاد اسلامی راکه قبلاً طرف استفاده بود باهم مقایسه ومطالب اهم آنرا بادر نظر داشت دشوارای قید زمان تدریس در عالم مجاهدت ومهاجرت انتخاب نمایند.

لذا مدیریت نصاب تعلیمی اداره مرکز تعلیمی افغانستان مسرت دارد تا موقع یافت که تمام کتب مضامین مختلفه درسی تمام تنظیم های جهادی راکه از طریق نصابهای تعلیمی مختلفه طبع شده بود مقایسه نموده. همان مطالب وعناوینی راکه از نقطه نظر سطح دانش وفهم شاگردان و شرایط جهادی از نگاه تعلیم وتربیه سهل تر وآموزنده بود انتخاب و درمعرض چاپ قرار میدهد.

السلام مع الاکرام

مدیریت نصاب تعلیمی اداره مرکز تعلیمی افغانستان

اهداف نصاب تعلیمی اداره مرکز تعلیمی افغانستان !

هدف عمومی توحید نمودن نصاب تعلیمی تمام تنظیم های جهادی و بوجود آوردن تعلیم و تربیهٔ خاص و جامع اسلامی که ضد هر نوع باطل پرستی و بدعت ها بوده همچنان استحکام بخش مفاهیم و قوانین کلی اسلامی در جامعهٔ اسلامی افغانستان باشد

هدف خصوصی :- نصابیست که درس توحید ووحدانیت را به سپاهیان اسلام و رهروان راه حقیقت داده تا متمسک گشتن وقوانین عالی و معقول شرع انور طور دایم وقایم گردند .

این نصاب متضمن آسایش وسواد اسلامی با در نظر داشت وجایب و شرایط جهادی ، فلسفی ، اقتصادی ، فرهنگی ، تخنیکی ، مدنی و معیشتی بوده که در عین حال ممثل پیوند و اتصالات ناگسستنی باجهان اسلام و مبین فلسفهٔ مقدس اسلام عزیز می باشد .

هدف نهائی : اعلای کلمة الله ، نشان دادن عظمت وشان اسلام به جهانیان ، اضمحلال کمونیزم در افغانستان وجهان و مبارزه با طاغوتیان زمان بر اساس مبانی و اصول قوانین قرآن عظیم الشان ، شریعت غرای محمدی (ص) وفقه حنیف حنفی در راه حصول رضای خداوند (ج) ، هدف نهائی این نصاب تعلیمی میباشد .

(مد)

عبارت است ازکش کردن آواز به اندازهٔ یک الف تا سه الف

عبارت است ازکش کردن آواز به اندازه یک الف تا سه

حروف مد : حروف مد سه است (واو ، الف ، یا) که

در کلمه های جمع شده این سه حروف وقتی حروف مد شمرده می شود

که خودش ساکن و حرکت حرف ماقبل از جنسش باشد مثلاً واو ساکن

که حرکت حرف ماقبل او ضمه باشد مانند در (نُوحِيهَا) واو ساکن است

و حرف ماقبل او (ن) ضمه دارد .

و (الف ساکن که حرکت حرف ماقبل او فتحه باشد مانند در (جَآءَ) الف

ساکن است و حرکت حرف ماقبل او (ج ، فتحه است .

و (یا ، ساکن که حرکت حرف ماقبل او کسره (زیر) باشد مانند در (سمیع)

یا ، ساکن و حرکت حرف ماقبل او (م) کسره است

تمرین

۱- معنی لغوی و اصطلاحی مد چه میباشد ؟

۲- حروف مد چند و کدام است ؟

۳- واو ، الف ، یاء در کدام حالت حروف مد شمرده میشوند؟

اقسام مد

اقسام اولی مد دو میباشد ع۱ مدقصر(مد کوتاه)

ع۲ مدطویل (مد دراز).

مدقصر: آن مدراگویند که سبب مد(سکون یا همزه) پس از حرف مد موجود نباشد مانند قال که الف حرف مده وبعداز آن سبب مد واقع نشده پس دراین وامثال آن مدقصر یعنی باندازۀ یک الف آواز بحرف مددراز میشود.

مد طویل :- آن مدراگویند که بعدازحرف مدسبب مد موجود باشد مانند جاۤء که بعد ازالف همزه واقع شده دراین وامثالش بحرف مد به اندازۀ سه الف آوازکش کرده می شود.

اقسام مد دراز

۱ - مد متصل :- آن مد را گویند که حرف مد و سبب آن هر دو در یک کلمه متحقق باشد مانند (سُوْٓءٍ - بَصَآئِرُ - جِيْٓءَ) که حرف مد و سبب آن در یک کلمه تحقق یافته است .

۲ - مد منفصل :- آن مد را گویند که حرف مد در یک کلمه و سبب آن در کلمهٔ دیگر تحقق یافته باشد مانند

قَالُوْٓا اٰمنا ، فِيْٓ اٰذانهم ، مَآ اَنْزَلَ

در این کلمات حرف مد در کلمه قالوا واو و سبب مد همزه در کلمه اٰمنا .

همچنین یاء حرف مد در کلمهٔ فی و همزه سبب مد در کلمه اٰذانهم و الف حرف مد در کلمهٔ ما و همزه سبب

مد در کلمه انزل .

اداکردن مد متصل به نزد قراء واجب وادا ء کردن مد منفصل جائز می باشد .

۳ مدلازمی :- آن مد راگویدکه سبب مد (سکون) لازمی باشد مانند درکلمات قٓ . نٓ . الحآقّة . ولاالضّآلّيْن :

تمرین

۱- مد متصل کدام مد است ؟
۲- مد منفصل چه رقم مد را گفته می توانیم ؟
۳- مد لازمی چه قسم مد است ؟

۴ مد عارضی :- آن مد را گویند که سبب آن عارضی (سکون عارضی) باشد مانند نَسْتَعِيْن که یأ حرف مد و بعد از آن نون واقع شده در حقیقت ضمه دارد لاکن از جهت وقف ساکن شده است که سکون آن عارضی میباشد پس مد بر آن هم عارضی است همچنین در کلمهٔ کافِرُوْنَ و یُوْقِنُوْنَ وغیره.

۵ مد کلمی مثقل :- آن مد را گویند که حرف مد و سبب آن (سکون) هر دو در یک کلمه مشدد باشد مانند (دَآبَّةٌ) الف حرف مد و بعد از آن در بأ مشدد بأ اول ساکن سبب مد میباشد چون حرف مشدد یک اندازه سخت تر ادأ میشود لذا این مد را مثقل می نامند و چون حرف مد و سبب آن هر دو در یک کلمه واقع شده کلمی می نامند.

۶ **مدحرفی مثقل** :- آن مد رامیگویند که حرف مد و سبب آن هر دو در یک حرف متحقق باشد مانند در (آلمّٓ) که در حرف لام حرف مد و سکون هر دو در تلفظ جمع شده . زیرا که بعد از لام الف حرف مد و در میم مشدد میم اول ساکن سبب مد میباشد مثقل می نامند که سبب آن در حرف مشدد واقع شده و حرفی برایش میگویند که هر دو در یک حرف جمع شده است .

تمرین

۱ ـ مد عارضی کدام مد است ؟

۲ ـ مدعارضی را از کدام جهت مدعارضی میگویند ؟

۳ ـ مد متصل کلمی کدام مدرا میگویند؟

۴ ـ وجهٔ تسمیهٔ آن بمتصل چه میباشد ؟

۵ ـ مد متصل حرفی چگونه میباشد ؟

۶ـ چرا مد حرفی متصل نامیده شده است ؟

۷ - مد مخفف کلمی: آن مد را میگویند که

حرف مد با سبب آن (سکون)، هردو دریک کلمه بدون شد آمده باشد مانند درکلمه (آٰلْـٰٔنَ) الف بعد از همزه اول حرف مد و سکون لام که بی شد میباشد سبب مد هردو دریک کلمه واقع شده است از همین جهت مد مخفف کلمی برایش گفته میشود.

۸ - مد مخفف حرفی: آن میباشد که حرف

مد و سبب آن (سکون) بدون شد دریک حرف جمع شده باشد مانند درحرف (ن)، حرف مد واو که در تلفظ میباشد و سبب آن سکون نون. هردو دریک حرف بدون شد جمع شده است.

از همین جهت مد حرفی مخفف نامیده میشود.

تمرین

۱ـ مد مخفف کلمی کدام مد را میگویند ؟

۲ ـ چرا بنام مد کلمی مخفف مسمی شده است ؟

۳ ـ مد مخفف حرفی کدام مد میباشد ؟

۴ ـ از کدام وجه بنام مد حرفی مخفف نامیده شده است ؟

مد لین

لین نرمی را میگویند چون به نرمی ادا میشود بنام مد لین مسمیٰ شده است.

حروف مد لین دو میباشد (واو ، یاء) که خودش ساکن و حرکت حرف ما قبل آن فتحه باشد مد لین ادا میشود.

سبب مد لین هم همزهٔ وسکون میباشد.

مثال مد لین که سبب آن همزه باشد مانند (سَوْءِ) واو ساکن حرف مد و حرکت حرف ما قبل آن فتحه و بعد از واو همزه سبب مد میباشد و مثال لین که سبب آن سکون باشد مانند (عَيْنْ) که در حروف مقطعات (حٰمٓ عٓسٓقٓ) میباشد ویا (مِنْ خَوْفْ) در حالت وقف.

تمرین

۱- مدلین کدام مد را میگویند؟

۲- حروف مدلین چند و کدام است ؟

۳- سبب مدلین چه است ؟ .

احکام مد

در مد قصر (کوتاه) به حرف مد به اندازهٔ یک الف (دو حرکت) آواز کش کرده می شود و در مد طویل (دراز) باندازهٔ سه الف (شش حرکت) به حرف مد آواز دراز میشود. اداکردن مد منفصل و آن مدکه سبب اش سکون عارضی باشد جائز و اداء کردن متباقی مدها واجبی ولازمی میباشد.

تمرین

۱- اندازهٔ مد قصر چقدر میباشد ؟

۲- اندازهٔ مد طویل چقدر میباشد؟

۳- ادای کردن کدام مد جائز و کدام مد واجب میباشد ؟

تنوین ونون ساکن

نون ساکن آن نون را میگوید که حرکت (زبر، زیر و پیش)
نداشته باشد و در وسط و یا آخر اسم، فعل و حرف واقع
میشود مانند (مِنْ ، أَنْزَلَ ، أَنْوَرْ).
تنوین آن نونِ را میگوید که تنها در آخر اسم در تلفظ تحقق میشود .

و به این نشانی ها شناخته میشود ـــًـــ دو زبر،
دو زیر و دو پیش مانند در (عَلِيماً ، عَلِيمٌ ، عَلِيمٍ)

احکام نون ساکن و تنوین

تنوین و نون ساکن چهار حکم دارد . ۱- ادغام .
۲- اظهار ، ۳- اقلاب ، ۴- اخفاء .

۱- ادغام : در لغت داخل کردن راگوید و در اصطلاح علم
قرائت داخل کردن یک حرف در حرف دیگر که از هر دو

حرف یک حرف مشدد ساخته شود حرف اول را مدغم

و دوم را مدغم فیه میگویند .

مانند (مِنْ یَوْمٍ) نون ساکن کلمهٔ من در حرف

مابعد آن (یاء)، مدغم شده ویا بشکل مشدد تحریر

وتلفظ میشود .

ادغام بر سه قسم است !

۱ - ادغام متماثلین : هرگاه یک حرف بصورت

مکرر متحقق شود که اول او ساکن و دوم آن متحرک باشد

حرف اول در حرف دوم داخل و هر دوی آن به یک حرف

مشدد تلفظ میشود مانند (مَنْ نَشَاءُ) نون اول ساکن

و دوم متحرک نون اول در دوم داخل شده این قسم ادغام را متماثلین

میگویند .

۲- **ادغام متجانسین** : دو حرفیکه از یک مخرج ادا می شود مسلسل یکی پس دیگر بصورتی واقع شود که اول آن ساکن ودوم متحرک باشد اول را در دوم داخل کرده مانند (اِذْ ظَّلَمُ) که ذال را در ظاء داخل کرده یک ظاء مشدد خوانده میشود این ادغام متجانسین است .

۳- **ادغام متقاربین** : آن ادغام را میگویند که دو حرف قریب المخرج باهم پیوسته واقع شود که اول آن ساکن ودوم آن متحرک باشد مانند (لَبِثْتُمْ) که ت و ث دو حرف قریب المخرج هستند حرف اول (ث) ساکن و حرف دوم (ت) متحرک اول را در دوم مدغم کرده همین قسم ادغام متقاربین میباشد .

هرگاه بعد از تنوین و نون ساکن

یکی از حروف (ی ، ر ، م ، ل ، و ، ن) که مجموع آن

شش حروف (یرملون) است واقع شود تنوین ویا نون

در آن حرف مدغم میشود در چهار حرف (یمنو) ادغام

باغُنه ودر دو حرف آن (لر) ادغام بی غُنه ادا میشود

مانند (مَن يَّشَآءُ) نون ساکن در یاء داخل شده باغنه ادا می شود

ودر (مِنْ رَّبِّهِم) نون ساکن در (راء) مدغم شده

ادغام بدون غُنه ادا می شود.

غُنه : آوازی است که از خیشوم خارج میشود.

مخرج غُنه : خیشوم است خیشوم حصه آخری بینی را می

گویند . در تمام صورت های اخفاء ادغام واقلاب

غُنه ادا می شود بدون ادغام دو حرف (لام ، راء)

تمرین

۱- نون ساکن کدام نون است ؟

۲- تنوین چه را میگویند ؟

۳- تنوین درکدام کلمه ودر کدام حصهٔ آن موجود میشود؟

۴- تنوین ونون ساکن چند احکام دارد ؟

۵- معنی لغوی واصطلاحی ادغام چه است ؟

۶- ادغام متماثلین کدام قسم ادغام است ؟

۷- ادغام متجانسین چه قسم ادغام است؟

۸- ادغام متقاربین کدام قسم ادغام است ؟

۹- غنه چه است واز کدام جای خارج می شود ؟

اقلاب: بمعنیٰ بدل کردن است و در اصطلاح علم تجوید بدل کردن نون ساکن و یا تنوین است بمیم درصورتیکه بعد از نون ساکن و یا تنوین حرف (ب) واقع شود مانند (مَشَّآءٍۭ بِنَمِيمٍ) در تلفظ تنوین همزه به میم بدل و به عوض تنوین میم تلفظ می شود.

اظهار: در لغت بمعنیٰ ظاهر کردن است و در اصطلاح علم قرائت عبارت است از جدا کردن دو حرف در تلفظ طوری که هر حرف آن جدا جدا تلفظ شود.

در تنوین و نون ساکن وقتی اظهار می شود که بعد از آن یکی از حروف حلق واقع شود.

حروف حلق شش است (همزه، ها، حا، خا، عین، غین)

مانند (لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ۝) بعد از تنوین حرف

میم حرف هاء واقع شده اظهار می شود.

یعنی تنوین از حرف هاء بصورت جدا تلفظ میشود

همچنین در (اَجْرٌ عظیمٌ ، علیمٌ حکیمٌ ، لطیفٌ خبیر).

اخفاء : در لغت بمعنیٰ پوشیدن است و در اصطلاح علم قرائت در بین اظهار وادغام تلفظ کردن نون ساکن وتنوین را اخفاء میگوید .

بدون حروف ادغام (یرملون) وحروف اظهار (حروف حلق) وحرف اقلاب (ب) اگر یکی از حروف متباقی که (۱۵) حرف میشود بعد از تنوین ویا نون ساکن واقع شود اخفاء ادا می شود وحروف اخفاء قرار شرح

ذیل می باشد.

(تْ[1] ، ثْ[2] ، جْ[3] ، دْ[4] ، ذْ[5] ، زْ[6] ، سْ[7]

شْ[8] ، صْ[9] ، ضْ[10] ، طْ[11] ، ظْ[12] ، فْ[13]

قْ[14] ، كْ[15]).

مثالهای اخفا يَنْصُرْكُمْ، که بعد از نون ساکن حرف (صاد)، واقع شده (من ذالذی)، که بعد از نون ساکن حرف (ذ)، واقع شده و امثال آن

تمرین

۱ـ اقلاب چه را میگوید؟

۲ـ حروف اقلاب چند و کدام ها اند؟

۳ـ معنیٰ لغوی و اصطلاحی اظهار چه است؟

۴ـ حروف اظهار چند و کدام ها اند؟

۵ـ اخفا چه است؟

۶ـ حروف اخفا چند است؟

احکام میم ساکن

میم ساکن سه حکم دارد. ۱- اخفأ ، ۲- ادغام ، ۳- اظهار.

اخفأ : هرگاه بعداز میم ساکن حرف (ب) واقع گردد اخفأ میشود مانند (تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ) درمیم ساکن (تعرفهم) که بعدازان حرف (ب) واقع شده اخفأ میشود.

ادغام : هروقت که بعداز میم ساکن دیگر میم متحرک واقع شود میم اول دردوم مدغم می شود واین قسم ادغام ازجملهٔ ادغام متماثلین می باشد مانند= (اِنَّكُمْ مَّاكِثُوْنَ) که میم اول دردوم مدغم شده است .

اظهار : هرگاه بعد از میم ساکن بدون حروف (ب، م) یکی از حروف هجا واقع شود اظهار می شود یعنی حرف میم ساکن از دیگر حرفیکه بعد از او واقع است اشکارا وجدا تلفظ می شود مانند (اَمْ لَهُمْ) که بعد از میم ساکن حرف لام واقع شده میم از لام جدا و ممتاز تلفظ می شود.

همچنین در (لَكُمْ دِيْنُكُمْ) وغیره.

در اخفا و ادغام میم ساکن غنه ضروری می باشد.

تمرین

۱- میم ساکن چند حکم دارد ؟

۲- کدام وقت در میم ساکن اخفأ می شود ؟

۳- میم ساکن در کدام حالت ادغام می شود؟

۴- در کدام حالت میم ساکن اظهار می شود ؟

طبع هفتم

سال طبع سنبله ۱۳۶۸ تعداد طبع (۱۰۰۰۰)

مدیریت نصاب مرکز تعلیمی